

„Vermeer”, waar hij zóó veel voor betaald heeft, voor onecht zou willen houden....

Teneinde een schilderij meer te doen opbrengen of gemakkelijker verkoopbaar te maken, worden en werden nog allerlei andere veranderingen tot stand gebracht, die grootendeels op esthetisch terrein liggen en derhalve vrijwel samenvallen met de veranderingen, die de eigenaars, zonder op winst belust te zijn en eenvoudig uit schoonheids-overwegingen, deden aanbrengen, zonder in het minst zich van eenig kwaad bewust te zijn.

Zoobijvoorbeeld veranderingen in het formaat. Van één schilderij werden er twee gemaakt, gelijk wij vroeger aantonden; of men maakte de proporties „mooier” door toevoegen of afsnijden.

Een aardig voorbeeld is nog het fraaienaaktfiguurtje van Gerrit Dou, in het Stedelijk Museum te Leiden, waarvan in de 18e eeuw het rechtehoekig formaat is veranderd „naar den eysch van den tijd” door het afronden der hoeken en het hol uitzagen der zijkanten, zoodat een eenigzins viool-vormig paneel werd verkregen. (afb. 2). Ook zijn er tal van gevallen bekend, *) waarin het formaat is vergroot of verkleind teneinde een schilderij

tot tegenhanger van een ander te maken, of met het doel om in een geheele verzameling gelijkheid van formaat te verkrijgen. *).

Voor de hand liggende overschilderingen zijn die van de in de 17e eeuw zoo vaak geschilderde pissende paarden of koeien, terwijl het ook nogal eens voorkwam, dat een eigenaar door een schilder naaktfiguren deed „aankleeden” of op een schilderij den

boezem eener zoggende moeder met een doekje deed bedekken.

Zeldzamer — maar niet minder verklaarbaar — zijn de gevallen, waarin een leelijk gezicht wordt verfraaid omdat de bezitter van de schilderij er niet meer tegenaan kan kijken.

Als voorbeeld hiervan noemen wij een voor eenige jaren ontdekt Rembrandt, bekend als het portret van Gerard de Lairese. De weggevreten neus van den voorgestelde had men overschilderd en eerst bij de restauratie door Prof.

Hauser te Berlijn kwam de oorspronkelijke toestand weer voor den dag.

In de verzameling van Pallandt te Lisse bevond zich een boerendeel met een schurend vrouwtje, door Egbert van der Poel

AFB. 2. G. DOU. NAAKTFIGUUR. STEDELIJK MUSEUM TE LEIDEN.

*) Zie o.a. mijn opstel in „Oude Kunst” Nov. 1916, Nr. 2, blz. 5.

*) De portretten in de Senaatskamer te Leiden; verscheidene portretten der verzameling van wijlen Baron v. Aerssen te Zwolle enz.

†) Vgl. ook Oude Kunst t. a. p.